

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет психології, історії та соціології

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

**МІСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ЧИННИК ПСИХОЛОГІЧНОГО
БЛАГОПОЛУЧЧЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: здобувач першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
Спеціальності 053 Психологія
Освітньо-професійної (наукової)
програми «Психологія»
Шевчук Діани

Керівник: д. психол. н., професор
Блинова Олена Євгенівна
Рецензент: д. психол. н., професор
Попович Ігор Степанович

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи проблеми міської ідентичності студентської молоді	6
1.1. Міська ідентичність як соціально-психологічний феномен	6
1.2. Особливості психологічного благополуччя студентської молоді	10
1.3. Міська ідентичність як чинник психологічного благополуччя	15
Висновки до першого розділу	19
РОЗДІЛ 2. Емпіричне дослідження міської ідентичності як чинник психологічного благополуччя студентської молоді	19
2.1. Організація і методи дослідження взаємозв'язку психологічного благополуччя і міської ідентичності студентів	20
2.2. Результати дослідження особливостей міської ідентичності як чинника психологічного благополуччя студентської молоді.....	22
2.3 Результати та аналіз кореляційного дослідження міської ідентичності як чинника психологічного благополуччя студентської молоді.....	26
Висновки до другого розділу.....	28
ВИСНОВКИ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	32
ДОДАТКИ	35
Додаток А. Кодекс академічної доброчесності	
Додаток Б. Показники іміджу м. Херсон залежно від міського або сільського студента	36
Додаток В. Різниця у відмінностях між реальним та ідеальним образом міста серед міських та сільських студентів	37

ВСТУП

Питання міської ідентичності у психології на сучасному етапі розвитку доволі рідко виступає самостійним предметом наукових досліджень. У той же час міська ідентичність виступає найбільш суттєвим компонентом соціальної ідентичності. При цьому, міський простір виступає не лише головним компонентом соціального середовища, але й істотним джерелом знань людини щодо самої себе, а також однієї з підстав формування ідентичності.

В умовах зростання рівня територіальної мобільності суспільства збільшується **актуальність питання** формування стійкої міської ідентичності, що забезпечує функціонування єдиного духовного «коду» міста та направлена на конструювання соціокультурної атмосфери всередині міського середовища, яка була б сприятливою та на підвищення консолідації міської спільноти.

Стратегічним ресурсом будь-якого суспільства – є молодь. Остання, вбираючи в себе цінності та норми, відповідаючи на політичні, соціальні, економічні зміни, формує імпульси спрямованості в розвитку суспільства. До питання, що потребує особливої уваги – відноситься проблема психологічного благополуччя студентів, адже останнє є важливою умовою освоєння ними професії на ефективному рівні та професійного становлення на подальшу перспективу.

Доцільно відмітити, що питання формування міської ідентичності особистості не одержало цілісного вивчення. Практично відсутнє комплексне дослідження міської ідентичності як чинника психологічного благополуччя студентської молоді. Проблемою міської ідентичності як чинника психологічного благополуччя студентської молоді займалися такі науковці: О.Є. Блинова, І.Г. Губеладзе, Т.І. Ільїна, А.О. Озеріна, О.Б. Урсуленко, К. Ріфф та інші, проте ця проблема й донині вивчена недостатньо і вимагає додаткової теоретичної розробки питань, що стосується її структури і

чинників, співвідношення різних видів ідентичності студентської молоді, тощо.

Все вищезначене і визначило тему нашого дослідження в наступному формулюванні: це **«Міська ідентичність як чинник психологічного благополуччя студентської молоді»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота написана в межах тематичного плану кафедри психології Херсонського державного університету «Соціально-психологічні виміри становлення та розвитку особистості» (державний реєстраційний номер 0119U101096).

Мета роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні та емпіричному дослідженні взаємозв'язку міської ідентичності та психологічного благополуччя студентської молоді.

Згідно з метою дослідження нами було поставлено такі **завдання**:

1. Провести теоретичне аналізування наукових джерел стосовно порушеною проблеми.
2. Обґрунтувати теоретичні основи до проблеми міської ідентичності студентської молоді.
3. Проаналізувати міську ідентичність як чинник психологічного благополуччя.
4. Провести емпіричне дослідження міської ідентичності як чинника психологічного благополуччя студентської молоді.

Об'єктом дослідження є психологічне благополуччя студентської молоді.

Предмет дослідження – міська ідентичність як чинник психологічного благополуччя студентської молоді

Методи дослідження:

- *теоретичні методи*: аналіз, систематизація і узагальнення літературних джерел;

- *емпіричні методи*: для перевірки гіпотез дослідження застосовано психодіагностичні методики: «Місто у сприйнятті мешканців», «Шкала психологічного благополуччя» (К. Ріфф);

– *математико-статистичні методи*: кореляційний аналіз критерій Спірмена.

Наукова новизна роботи полягає у доповненні теоретичних відомостей та розширенні наукових уявлень про міську ідентичність як чинник психологічного благополуччя студентської молоді.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що результати можуть бути використані і знайти застосування в психологічній службі середньої та вищої професійної освіти.

Апробація одержаних результатів: матеріали дослідження представлено на секційному засіданні VI Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Соціально-психологічні технології розвитку особистості» (Херсон, 22 квітня 2021 р.), автор має статті у збірнику матеріалів конференції.

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ МІСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

1.1. Міська ідентичність як соціально-психологічний феномен

Варто розпочати з того, що сучасний стан суспільства, який можна охарактеризувати високим рівнем динамічності внутрішніх змін, зростанням загальної напруги, руйнуванням стійких конструкцій, що раніше були стійкими, а отже, змінами уявлення людей щодо себе, світу та власного місця в ньому, обумовлює актуалізацію проблеми ідентичності.

Зауважимо, що нині теорія соціальної ідентичності розробляється в різних областях психологічної науки, у відповідності до чого забезпечується доступність широкого спектра підходів в її тлумачення, визначення характеристик, чинників появи та механізмів формування й трансформації (І. Г. Губеладзе. 2015) [4, с. 12]

Значення дослідження міської ідентичності, у відповідності до точки зору практичної психології, обумовлюється, перш за все, тим, що розуміння особливостей формування міської громади дає змогу визначити стратегії розвитку й просування інтересів та маркетингу міста. Брендкування міста на грамотному рівні – є неможливим без розуміння особливостей міської ідентичності мешканців останнього.

По-друге, інтеграція міської громади на основі сформованої позитивної міської ідентичності дозволяє знизити значення етнічних, релігійних та соціальних бар'єрів, а також посилити почуття задоволеності життям громадян. Останнє – є можливим при складанні цільової, науково-обґрунтованої програми підтримки корінного населення й мігрантів.

І нарешті, по-третє, актуальність вивчення міської ідентичності збільшується, тоді, коли в регіоні існує негативний рівень динаміки міграційних процесів. Відсутність сформованої чи існування розмитою

ідентичності доволі часто провокує стратегію індивідуальної мобільності, суть якої полягає у намаганнях змінити групу. Останнє має місце у випадку міської ідентичності у вигляді переїзду до іншого населеного пункту, а також супроводжується відчуттям неповноцінності, знедоленості та невдоволення життя (А.А. Озерина) [13, с. 136].

Не дивлячись на те, що проблему дослідження міської ідентичності можна визначити як досить гостру, праці на цю тему у вітчизняній та зарубіжній психології мають лише епізодичний характер. Головна увага до цього феномену приділяється соціологами, культурологами, етнографами, економістами. В рамках науки, під міською ідентичністю найчастіше останні розуміють окремий випадок територіальної чи регіональної ідентичності або складову соціальної ідентичності. Так чи інакше, у такій інтерпретації, міська ідентичність знаходиться у тісному зв'язку з географічним положенням й суспільством.

Для прикладу, у праці Дягілева Н.С. «Теоретичні аспекти міської ідентичності» таке явище тлумачиться як «компонент соціальної ідентичності індивіда, соціокультурний конструкт, що сформувався в результаті ототожнення людини з конкретною міською спільнотою та визначена асиміляція та відтворення символічної столиці міста, соціальних норм та способу життя, що об'єднує жителів даного міста» (Н.С. Дягілева 2013) [7, с. 56].

Міська ідентичність та імідж міста здійснюють активний взаємний вплив та разом визначають утворення міського бренду. У той же час, в рамках такої галузі досліджень, міська ідентичність виступає не стільки виразом внутрішніх ментальних образів, скільки зовнішніми координатними позиціями: назви вулиць, гасла й контекстна реклама, архітектурні канони, організація публічних просторів, пам'ятників та музейних виставок, ставлення городян до своїх дворів, під'їздів тощо (Романова А.А. 2014) [16, с. 6].

Будучи соціально-психологічним феноменом, міська ідентичність почала виступати об'єктом вивчення у російській психології завдяки роботам таких науковців як А.В. Мікляєва та П.В. Румянцева. На їх думку, міську ідентичність доцільно розглядати у вигляді складової соціальної, а не особистої ідентичності, результатом ідентифікації з групою людей, що складають населення міста, та протидія населенню інших міст (А.В. Мікляєва та П.В. Румянцева 2011) [12].

Не дивлячись на те, що міську ідентичність доволі часто тлумачать в рамках соціальної особистості, питання щодо належності останньої – є значущим з теоретичної точки зору та частково відкритим. Так як ідентичність виступає продуктом не стільки колективного досвіду, скільки особистого, при цьому сенс цієї концепції, емоційне ставлення та сприйняття міста, конкретні дії та вчинки в більшості віддзеркалюють індивідуальний рівень та належать до певного носія, тому провадити дослідження лише в рамках методології соціальної психології, вважаємо, що не є вірним. Потрібно осмислити таке явище в контексті психології особистості, виявити індивідуальний рівень у побудові іміджу міста, сформуванню до нього ставлення та визначити характер людської взаємодії з міським середовищем.

Можливо, перспективне розв'язання цього питання втілено в соціальному конструкціонізмі. Такого підходу дотримується Д.М. Семенова, що тлумачить міську ідентичність наступним чином: «набір символів та міфів, лежить на перетині різних дискурсивних просторів міста і закріпився у міській свідомості» (Д.М. Семенова 2015) [17, с. 56]. То до того ж, науковець відзначає важливість досліджень процесу побудови міської ідентичності, акцентуючи на динамічності характеру цього явища.

Роблячи узагальнення інтерпретації феномену міської ідентичності, що були запропоновані різними дослідниками, можна виокремити наступні головні особливості цього визначення:

1. Соціальна приналежність, що полягає у тому, що соціальний аспект виступає незмінною складовою міської ідентичності. Останній

характеризується територіальною приналежністю та конкретною групою людей (населенням).

2. Структурованість. Вважаємо, що структура міської ідентичності проявляється на емоційному, когнітивному, поведінковому та мотиваційному рівнях. Так, емоційний рівень проявляється у вигляді ставлення до міста та до себе як до його мешканця останнього, задоволеності життям у місті, прояву інтересу до історії й культурного життя міста. Когнітивний рівень передбачає сформований образ міста й міського простору, розуміння його унікальності. Поведінковий рівень визначається змістом будь-яких дій, які виокремлюють людину як громадянина (для прикладу, здійснення спільної ініціативи з жителями міста, пожертви для потреб міста, благоустрій міста або, навпаки, акти вандалізму тощо). Мотиваційний рівень проявляється у вигляді динаміки міграції й характеру бажання (чи відсутності бажання) бути жителем цього міста.

3. Спільний дизайн. Міська ідентичність утворюється при міжособистісній взаємодії через порівняння себе з групою, яку становлять жителі цього міста.

4. Інтегративний характер. Міська ідентичність знаходиться у тісному зв'язку з такими феноменами як бренд та імідж міста. Останнє визначає образ міста, тобто його зовнішнє сприйняття, на основі якого формується бренд. Міська ідентичність відображає не тільки уявлення громадян щодо міста, але і їх місце в ньому. У той же час це здійснює істотний вплив на унікальність змісту зовнішнього міського простору, включаючи як внутрішні, так і зовнішні характеристики.

5. Функціональність. Міська ідентичність визначає імідж та бренд міста, уявлення людини щодо її психологічного добробуту та рівня якості життя, рівень конфліктів у відповідності до соціальної ознаки, міграційні процеси.

Отже, з вищезазначеного випливає, що під міською ідентичністю доцільно розуміти соціально-психологічний феномен, що віддзеркалює

усвідомлення людиною власної належності до міської спільноти, проявляється у деякому ставленні до міста та його жителів та має свій вияв у відповідній міській поведінці.

Вважаємо, що переважний напрям теоретичного вивчення міської ідентичності в психології – це визначення природи, властивостей та структури цього явища. Емпіричну цікавість викликає вивчення процесу формування міської ідентичності в межах соціальної взаємодії, що має місце на певній території, а також способів вираження міської ідентичності через ставлення до міста та певну міську поведінку.

1.2. Особливості психологічного благополуччя студентської молоді

Вважаємо, що дослідження особливостей психологічного благополуччя студентської молоді – є неможливим без з'ясування сутності поняття «психологічне благополуччя», тому розпочнемо саме з цього.

В найбільш узагальненому вигляді, під психологічним благополуччям або як ще його йменують душевним комфортом розуміється узгодженість між психічними процесами та функціями, почуттям цілісності, а також внутрішньої рівноваги. Останнє є більш стійким в гармонії особистості, а також знаходиться у прямій залежності від існування чітких цілей, рівня успішності реалізації планів діяльності й поведінки, існування ресурсів та умов задля того аби можна було досягти цих цілей. Виникнення проблем пов'язано з появою ситуацій розчарування, монотонності поведінки, а також при появі інших схожих умов. Процвітання формує задоволення міжособистісними відносинами, можливість спілкуватися та одержувати позитивні емоції від цього, задовольняти потребу душевного тепла. До аспектів, що порушують благополуччя відносяться соціальна ізоляція (депривація), напруженість в важливих міжособистісних відносинах (Н.Г. Богданова, 2019) [1, с. 56].

Відомими є 6 головних компонентів психологічного благополуччя, до яких, зокрема, відносяться: автономність, управління навколишнім середовищем, особистісний ріст, позитивні відносини з іншими, прийняття себе, мета в житті.

Вважаємо за доцільне розглянути ці компоненти більш детально.

1. Під автономністю розуміється здатність бути незалежним, мати нестандартне мислення і поведінку, відсутність страху щодо спростування думки більшості. Відсутність достатнього рівня автономії спричиняє конформізм, надмірний рівень залежності від думок інших.

2. Під управлінням навколишнім середовищем розуміється існування якостей, які визначають опанування різноманітними видами діяльності на успішному рівні, вміння досягнути бажаного, подолати труднощі при досягненні поставлених цілей; за відсутності такої характеристики з'являється почуття безпорадності, відсутності компетентності, існує неможливість щось змінити чи поліпшити з метою досягнення бажаного.

3. Під особистісним ростом розуміється бажання вчитися, розвиватися, засвоювати та приймати нове, а також існування почуття саморозвитку. За умова, коли особистісний ріст – є неможливим, з'являється почуття нудьги, застою, відсутності віри у власні здібності для того аби змінюватися, опанувати новими навичками та здібностями, при цьому зменшується рівень інтересу до життя.

4. Під позитивними відносинами з іншими людьми розуміється існування здатності до співпереживання, до того аби бути відкритим для спілкування та існування навичок, які дають змогу встановлювати й підтримувати контакти з іншими людьми, існує бажання проявляти гнучкість при побудові відносин з іншими, вміння йти на компроміс. За умов, коли така якість є відсутньою, виникає самотність, замкнутість, відсутність здатності до встановити та підтримки довірчих відносин, відсутність бажання шукати компроміси.

5. Під само прийняттям розуміється рівень позитивної самооцінки в загальному у власному житті, розуміння та прийняття не лише власних позитивних якостей, а й можливих недоліків. Почуття незадоволеності собою, що проявляється в неприйнятті деяких якостей власної особистості, відсутності задоволеності власним минулим тощо – це протилежність до само прийняття.

6. Існування життєвих цілей стосується переживань усвідомлення існування останніх, відчуття цінності того, що мало місце в минулому, є нині і буде відбуватись в майбутньому. Якщо немає цілі в житті, то це спричиняє відчуття безглуздя, смутку, нудьги тощо (Е.Ю. Григоренко 2009) [5, с. 99].

Нині закономірності залежності психологічного благополуччя від статі, віку та культурної приналежності не є вивченими на достатньому рівні. Доведено, що існує деяка вікова динаміка психологічного благополуччя. Те, що існує складність поточної соціально-політичної ситуації здійснює суттєвий вплив на студентів. Доцільно зауважити, що найяскравіші процеси переживання з'являються у відповідності до цієї дезадаптації, проявляються в навчальній та професійній діяльності (Л.А. Афанасенко, 2019) [14, с. 68].

Реструктуризація системи вищої освіти, перехід багатьох університетів на нові моделі навчання є пов'язаними зі зміною навчальних програм, введенням нових курсів, нових педагогічних технологій, нових освітніх програм тощо (Кравець М.С., 2019) [10, с. 104].

Новим етапом у житті людини – є студентство, коли людина починає навчатись у ЗВО. Такі зміни супроводжуються підвищенням інформаційного навантаження, які супроводжуються аритмією на роботі, посиленням гіподинамії, до того ж можуть виникати ускладнення міжособистісних відносин, проблеми, спричинені розлукою з сім'єю, проживанням в гуртожитку тощо. Все це спричиняє довготривалий стан емоційної напруги, появу почуття тривоги, психологічного дистресу (Е.В. Барішева, 2004) [3, с. 58].

Задля того аби навчання було успішним, студенти мусять мобілізувати резерви організму через додаткову вольову напругу, адже на заняття останні приходять в зниженому функціональному стані. Студенти стикаються з незвичайними методами й формами навчання, новими емоційними переживаннями, мусять вносити зміни у режим роботи та відпочинку, сну. Цікавим є той факт, що студенти більш часто, ніж їх однолітки з інших соціальних груп, страждають різними захворюваннями. Найбільш часто вони страждають хворобами так званого типу соціальної дезадаптації «зіткнення з майбутнім», які з'являються на початковому етапі при отриманні вищої освіти.

Сфера навчальної діяльності та сфера міжособистісних відносин – виступають найбільш важливими сферами діяльності ЗВО для першокурсників. У період, коли відбувається адаптація до ЗВО істотний негативний вплив на здоров'я та успішність студентів надає нерве і психічне напруження, яке найбільш яскраво проявляється на початковому етапі навчання. Те, що відбувається збій в механізмах адаптації можна прослідкувати у істотному збільшенні поширеності психоневрологічних розладів, що виступають основними причинами відрахування студентів з ЗВО та надання їм академічних відпусток.

Варто відмітити, що студентський вік, вікові межі якого становлять 17 - 22 роки, за своїми психологічними параметрами виступає найбільш активним віком, коли має місце професійний розвиток, формується ціннісне виховання особистості, визначають життєві цілі (Н. Завацька, 2017) [8, с. 78].

Часто розпорядок дня студентів не відповідає вимогам, їх енергетичний баланс близький до рівноважного: у студентів дієта є нижчою за норми щодо калорійності їжі, проте рівень витрати енергії у них високий, мають місце гіподинамії (чим більш старший студент, тим менше часу він витрачає на фізичні навантаження).

У той же час, окрім таких нормативних криз, професійний розвиток студентів супроводжується також ненормативними життєвими обставинами, до яких, зокрема, можна віднести наступні:

— відсутність матеріальних засобів для оплати навчання, адже більшість університетів надають навчання на комерційній основі;

— труднощі, що пов'язані з працевлаштуванням після закінчення навчання, що спричиняється відсутністю розподілу випускників після навчання;

— зміна місця проживання (вимушене переселення) тощо, через що мають місце сильні емоційні переживання, часто останні набувають яскраво вираженого кризового характеру (В. В. Лапо, 2017) [11, с. 114].

Вищезазначені умови навчальної діяльності, а також пов'язані з ними кризи професійного розвитку та адаптації істотно впливають на здоров'я студента.

Для психологічного благополуччя надзвичайну важливість становить їх адаптація до умов життя в університеті. В особливості для тих студентів, навчання яких пов'язане зі зміною місця проживання, наприклад при вступі у ЗВО з іншого міста чи країни, що тягне за собою й проживання в гуртожитку, що, на початковому етапі, може бути стресовим.

Здійснюючи аналіз стану цієї проблеми на сьогоднішній день, можна зауважити, що психологічне благополуччя студентів є суб'єктивним та проявляється в усвідомленні ними власного життя (мети, значення, результату – когнітивний компонент) і почуттях до реалізації цілей, до своєї поведінки у світі (емоційна складова).

Роки студентства – це період професійного розвитку, що викликає різноманітні кризи, такі як адаптація, професійний розвиток тощо, які можуть змінити чи знизити рівень психологічного благополуччя студентів.

1.3. Міська ідентичність як чинник психологічного благополуччя

Для початку зазначимо, що потреба в осмисленні феномена міської ідентичності жителів міста спричинена трансформаціями ролі міст глобальному контексті, залученням останніх в конкуренцію, постійну зміну міського соціокультурного простору, міжміських міграцій тощо.

Проблема щодо взаємодії людини та навколишнього середовища ще з початку ХХ століття викликала інтерес у науковців з різних дисциплін, зокрема, таких як: соціологи, географи, антропологи, філософи тощо, при цьому від середини та, в особливості, від кінця ХХ і до початку ХХІ століття така проблема почала становити об'єкт активного вивчення і психологами.

На сьогодні, в поле зору вітчизняних психологів потрапляють особливості формування соціально-психологічного простору в різних соціальних групах.

У відповідності до досліджень багатьох науковців (Блинова, 2018; Губеладзе, 2015; Микляева, Румянцева, 2011 року; Озеріна, 2016 року; Pol Castrechini, 2002) [2; 4; 12; 13; 23], під міською ідентичністю розуміється суттєвий компонент соціальної ідентичності студентської молоді на сучасному етапі. Аналіз проблеми міської ідентичності дає змогу виокремити наступні основні положення:

— міська ідентичність виступає складовою соціальної ідентичності, здійснює характеристику емоційного змісту самовизначення особистості у відношенні до групи в загальному, до назви групи, до «своїх» і «чужих», а також до групових значень, соціальних норм, стереотипів тощо;

— міська ідентичність виступає соціокультурним конструктом, який сформований в процесі соціалізації та адаптації в певному територіальному населеному пункті та визначається асиміляцією й відтворенням культурних символів, прийнятих норм, традицій, способу життя жителів цього міста;

— міська ідентичність виступає результатом ототожнення людини з міським співтовариством як великої соціальної групи (Микляєва, Румянцева, 2011) [12, с. 29].

Міську ідентичність доцільно розглядати як показник соціальної адаптації людини, лише тоді, якщо в процесі її формування бере участь співвідношення способу життя та стилю соціальної взаємодії з домінуючим способом життя і характером соціальної взаємодії, що є прийнятими в місті. До носіїв цих параметрів відноситься міське співтовариство («містяни»), що встановлює нормативні моделі поведінки та орієнтири задля розуміння різних елементів фізичного середовища міста.

Міську ідентичність доцільно розглядати як компонент соціальної ідентичності, результат ідентифікації з групою складових населення міста та протистояння населенню інших міст (О.Б. Урсуленко, 2020) [18, с.6].

Представники негрупових носіїв міської ідентичності можуть виступати в ролі жителів інших міст та людей, що проживають в сільській місцевості (А.В. Микляєва, П.В. Румянцева 2011) [12, с. 42], що представляють 2 семантичних ядра. Перше – містить розуміння правил, положень та цінностей міського жителя в загальному, на відміну від сільського способу життя («Я-громадянин») (А.В. Микляєва, П.В. Румянцева 2011) [12, с. 43]. Інше – стосується ототожнення з конкретним містом, з асиміляцією його цінностей, наприклад «Я-киянин», «Я-львів'янин» тощо, а також з визначенням місця міста в співвідношенні «столичність – провінційність».

Місто – це явище конкретне, яке має територіальні кордони, що чітко представлені, доступні для чуттєвого сприйняття (зорового, слухового, кінестетичного, нюхового). Сприйняття міста символічно опосередковується в текстах та зображеннях, що не втрачають при цьому своєї конкретності.

Ідентичність виступає міждисциплінарною категорією, що досліджується цілим комплексом філософських наук, психологією, соціологією, історією, політологією та рядом інших теоретичних дисциплін.

Так, існують основні компоненти в структурі ідентичності. Найбільш часто використовується структура з 4 компонентів, в якій виділяють когнітивний компонент, афективний (емоційно-чуттєвий) компонент, ціннісно-смысловий (ціннісно-нормативний) компонент, практичний (поведінковий, діяльнісний, інструментальний) компонент.

Міська ідентичність передбачає стійке уявлення людини щодо самої себе у вигляді жителя певного міста, безпосереднє переживання власного зв'язку з містом, почуття причетності міста та його жителів, залучення до міського буття. Міська ідентичність виступає конструйованим соціокультурним феноменом.

Взаємовідносини між містом і людиною – це взаємовідносини людини з містом та міста з людиною. Такі взаємовідносини виступають інтегруючим фактором об'єднання міста і містянина в певну цілісність. взаємовідносини адекватно осягаються в рамках комунікативної парадигми, а саме на рівні екзистенціальної комунікації при спілкуванні суб'єктів з різним статусом. Суб'єктами такої комунікації виступають людина і місто. Сама можливість такої комунікації забезпечується існуванням уявлення щодо міста як смислового світу, з яким можна вступити в комунікацію, проте такий світ буде не штучно сконструйованим, а вкоріненим в духовному світі людини.

Взаємовідносини людини і середовища, де протікає життя цієї людини, визначає її благополуччя – духовне, соціальне, фізичне. Загальне середовище також виступає фоном інтеграції соціальної системи того або іншого рівня (надаючи умови і чинники). Останнім спричинений інтерес до природи територіальної ідентичності міського жителя та до чинників формування і посилення територіальної ідентичності цього рівня. На основі пропорційності формується міська ідентичність людини як безпосереднє переживання власного зв'язку з містом, як один з вимірів самовизначення особистості. Міську ідентичність умовно можна виразити наступним чином : «Я житель саме цього міста», в ідеалі добре б, аби ця формула доповнилася твердженням: «І мені це подобається!» (Г. В. Горнова, 2019) [6, с. 10].

На думку деяких дослідників, ідентичність з містом виступає формою прояву прихильності до міста, а також відчуття місця і залежності від місця. Прихильність утворюється на основі позитивного ставлення людини до місця через задоволення ним та самоідентифікацією з певним місцем.

Valera S., Guardia J. розглядають прив'язаність до місця у вигляді центрального, головного, організуючого компоненту ідентичності з місцем. Ідентифікація з місцем, на їх думку, розуміється як емоційна складова, соціальне відношення – прив'язаність до місця і містить символічне значення місця як сховища емоцій і відносин, які надають сенс і мету життя (Valera & Guardia, 2002) [24, с.83].

Беручи до уваги адаптацію молоді в невеликих населених пунктах до навколишнього середовища міст, варто відмітити, що сільські та міські громади істотно різняться між собою. В умовах сучасних урбанізованих територій утворюється деякий соціально-психологічний тип людини, яка характеризується мобільністю, раціональністю поведінки, готовністю до постійних змін життєвих обставин (О.Б. Урсуленко 2020) [18, с.8].

На відміну від міської культури, сільська культура – є менш складною. Ритм останньої – є вільнішим, там святкується більше свят більше, ніж в місті. Мешканці села спілкуються більш часто, ніж в містечку, і в їх спілкування переважає сімейний характер (І.Г. Губеладзе, 2015) [4, с.26].

Таким чином, міські та сільські громади мають значну кількість відмінностей, що здійснює вплив на формування їх психологічних характеристик, що спричиняє те, що молода людина, яка мігрувала з села в місто, знаходиться в абсолютно іншому середовищі, що, в свою чергу, викликає конфлікт між сільською соціальною ідентичністю молоді і реальною соціальною ситуацією.

Отже, міська ідентичність – це частина соціальної ідентичності людини, яка проявляється на емоційному (відношенні до міста), пізнавальному (образ міста), поведінковому (зміст дій, що характеризують людину як «містянина»), мотиваційному рівні. Цілісність міської інтеграції

особистості - важливий показник збереження психологічної благополуччя особистості.

Висновки до першого розділу

Узагальнимо, що міська ідентичність виступає компонентом соціальної ідентичності особистості, соціокультурним конструктом, який утворюється в результаті ідентифікації людини з конкретною міською спільністю і визначається засвоєнням і відтворенням символічного капіталу міста, соціальних норм і стилю життя, які об'єднують жителів даного міста. Проживання в певному міському просторі детермінує утворення та розвиток міської ідентичності. У той же час, міська територія виступає не єдиним чинником, тому підтримка міської ідентичності є можливою і поза межами конкретного міста.

Справедливим є твердження щодо того, що питання здоров'я, безпеки, освіти, розвитку молоді виступають пріоритетними для будь-якого суспільства, адже є соціальним та інтелектуальним капіталом останнього. Особливої уваги потребує проблема психологічного благополуччя студентів, так як вона є важливою умовою ефективного освоєння ними професії і подальшого професійного становлення.

При вивченні міської ідентичності як чинника психологічного благополуччя з динамічних позицій розуміємо її як актуальне переживання, яке відображає сприйняття і оцінку власного функціонування з точки зору використання потенційних можливостей в перспективі і ретроспективі. Міська ідентичність – це частина соціальної ідентичності людини, яка проявляється на емоційному (відношенні до міста), пізнавальному (образ міста), поведінковому (зміст дій, що характеризують людину як «містянина»), мотиваційному рівні. Цілісність міської інтеграції особистості - важливий показник збереження психологічної благополуччя особистості.

РОЗДІЛ 2

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МІСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЯК ЧИННИКА ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

2.1. Організація і методи дослідження взаємозв'язку психологічного благополуччя і міської ідентичності студентів

В емпіричному дослідженні взяли участь 109 студентів денної форми навчання Херсонського державного університету різних спеціальностей 2-4 курсів, у віці від 18 до 22 років, з них 67 дівчата (61,47%) та 42 хлопців (38,53 %). За попереднім опитуванням, вибірка студентів поділилася на «міський» (батьки живуть у місті) та «сільський» (Батьки проживають у селі, студенти - в гуртожитку університету).

Ми вибрали для дослідження студентів 2-4 курсу, тому що на цьому етапі початковий період адаптації до міста сільської молоді вже завершений.

З метою визначення особливостей психологічного самопочуття студентів використовували такі методики:

— семантичний диференціал Ч. Осгуда «Місто у сприйнятті мешканців». Цей метод широко використовується в дослідженнях, які вивчають міри відповідності образу ідеального міста та міста проживання особистості. Зазначені шкали можуть бути застосовані для респондентів-мешканців будь-якого міста і дослідження з їх застосуванням складе перспективу наших досліджень стосовно міста Херсон (О.Є. Проніна, Н.С. Гончарова, 2016) [15, с.84].;

— та шкалу психологічного благополуччя К. Ріфф (адаптація Т.Д. Шевеленкової та Т.П. Фесенко, 2005) [22]. Оригінал опитувальника «Шкали психологічного благополуччя» К. Ріфф пройшов неодноразові перевірки на надійність, валідність [19], отримав широке визнання, як за кордоном, так і в нашій країні і використовується в дослідженнях різних сфер

психологічного благополуччя, в практиці психологічного консультування і корекції, психологічного супроводу професійної та навчальної діяльності.

Опитувальник містить 84 пункти, на кожен шкалу доводиться по 14 тверджень. Випробуваному необхідно висловити ступінь своєї згоди або незгоди в стандартному бланку по кожному пункту в шести варіантах градації від «абсолютно згоден» до «абсолютно не згоден», підкреслюючи обраний варіант. Стандартна інструкція має такий зміст: «Пропоновані вам твердження стосуються того, як ви ставитеся до себе і свого життя. Ми пропонуємо вам погодитися або не погодитися з кожним з запропонованих тверджень. Обведіть цифру, яка найкраще відображає ступінь вашої згоди або незгоди з кожним твердженням» [19].

Для поглибленого вивчення структури психологічного благополуччя (Т.Д. Шевеленкова і П.П. Фесенко, 2005) [19] за допомогою факторного аналізу виділили три принципово нових шкали опитувальника. «Осмислення життя», «Людина як відкрита система» і «Баланс афекту». Так само автори адаптації методики ШПБ запропонували шкалу «Індекс загального психологічного благополуччя», будучи накопичувальною шкалою, вона відображає загальний рівень психологічного благополуччя особистості. Впровадження даного параметра розширює психодіагностичні можливості методики і спрощує процес аналізу і зіставлення експериментальних даних випробовуваних.

Для статистичної обробки отриманих даних, були використані наступні методи:

- описова статистика (пошук середніх значень значення, процентний розподіл);
- U-критерій Манна-Уїтні та T-тест Стьюдента (для порівняння двох зразків);
- кореляція та факторний аналіз.

2.2. Результати дослідження особливостей міської ідентичності як чинника психологічного благополуччя студентської молоді

В рамках експерименту випробовуваним було запропоновано провести дослідження іміджу міста за допомогою семантичного диференціалу для оцінки сприйняття іміджу міста «Місто у сприйнятті мешканців».

Результати розглядалися при розподілі реципієнтів на дві групи сільські та міські студенти. У випробовуваних в кількості 109-ти осіб було отримано в загальній сумі 275 реакцій. З яких 170 реакцій у реципієнтів сільських студентів, 105 у міських студентів. Відмов від реакції немає. Із загальної кількості реакцій тільки 155 є різними, а 120 реакцій – дублюючі, ми визначили основних 6 показників, а саме: «Доброзичливість - агресивність», «Теплий - холодний», «Красивий – не красивий», «Природний - штучний», «Надихаючий - переважний», «Гуманний - офіційний».

Типи реакції, що зустрічаються в роботі показано у додатку А.

Оцінюючи середні величини в цілому, образ міста описується студентами такими дескрипторами, як «приємний», «цікавий», «зручний», «надихаючий», «романтичний» та «креативний». Міська категорія респондентів використовує ширшу кількість дескрипторів для іміджу міста - «приємний», «цікавий», «зручний», «повний життя», «надихаючий», «чистий», «романтичний», «неповторний». Таким чином, соціальна значущість респондентів позитивно впливає на імідж міста. Сільські студенти загалом більш критично оцінюють імідж міста, надаючи йому більше негативних характеристик, або більш стримано описуючи його позитивними.

Існують відмінності в іміджі міста залежно від досвіду проживання в ньому. Імідж міста серед міських студентів переважно характеризується позитивними дескрипторами («приємний», «цікавий», «зручний», «повний життя», «надихаючий», «романтичний» тощо). Міський образ Херсону має такі домінуючі дескриптори серед відвідувачів та гостей, як «цікавий» та

«зручний». Оцінюючи статистичні відмінності в іміджі міста, слід зазначити, що сільські студенти більшою мірою характеризують Херсон як «агресивний», «холодний», «брудний», «нудний», «застійний», «рівнинний», «штучний», «незручний», «переважний», «стандартний», а мешканці навпаки описують його як «доброзичливий», «теплий», «чистий», «повний життя», «вишуканий», «природний», «комфортний» і «надихає».

Порівняємо результати відмінностей у іміджі міста Херсону залежно від впливу двох факторів – міських та сільських респондентів. Зрозуміло, що сільські студенти вважають Херсон більш агресивним порівняно з міськими студентами. Міські студенти Херсону вважають місто найбільш привітним. Сільські студенти вважають Херсон більш холодним у порівнянні з міськими студентами. Таким чином, фактор адаптації до міста серед міських та сільських студентів суттєво впливає на позитивний імідж міста як теплого та доброзичливого, красивішого, природного, більш гуманного та менш офіційного та більш надихаючого.

У додатку Б наведено різницю у відмінностях між реальним та ідеальним образом міста серед міських та сільських.

Сільські студенти Херсона характеризують його образ як ідеал такими дескрипторами, як «швидкий - повільний», «тихий - гучний», «безлюдний-переповнений», «активний - пасивний», «спокійний - тривожний», «світлий - темний», «широко вузький», «мініатюрний - масивний» та «підбадьорливий - розслаблюючий». Міські в меншій мірі, ніж сільські, хотіли б бачити своє рідне місто більш ритмічним, теплим, яскравим, добрим, постійним, м'яким, безпечним, привітним та успішним, оскільки вони загалом задоволені своїм містом за всіма цими параметрами.

Отже, досвід життя у рідному місті позитивно впливає на оцінку його іміджу, оскільки жителі Херсона характеризують його як більш позитивний у порівнянні з сільськими студентами. Крім того, образ міста жителів збігається із образом ідеального міста за більшою кількістю параметрів. Імідж міста серед студентів, як правило, є більш критичним і віддаленим від

ідеалу порівняно зі міськими студентами. Сукупний ефект респондентів та їх територіальної належності, що визначає досвід проживання у місті, відображається на показниках його дружби, тепла, краси, природності, людяності, надихаючого ефекту та соціального благополуччя. Образ міста серед приїжджих студентів має негативні дескриптори як домінуючий - агресивний, холодний, потворний, штучний, офіційний та пригнічуючий.

За допомогою описових статистик визначені середні значення по шкалах психологічного благополуччя за методикою К. Ріфф (див. табл. 2.1).

Відповідно до шкали нормативних значень з урахуванням категоріальних змінних, таких як: стать і вік, які запропоновані в адаптованому варіанті методики К. Ріфф (версія Т.Д. Шевеленковой і Т.П. Фесенко, 2005) [19], виявлено, що показники середніх значень знаходяться в межах певної норми. Однак, за шкалою «позитивні відносини» і «психологічне благополуччя» значення трохи нижче, ніж передбачає варіант норми, як для дівчат, так і для юнаків. Значення за шкалою «особистісне зростання» і «автономія» дещо вищою за норму. Це свідчить про занижену цінність міжособистісних відносин, акцентування на особистісному зростанні і автономії, що не сприяє повноті відчуттів, що стосуються психологічного благополуччя (див. рис. 2.1.)

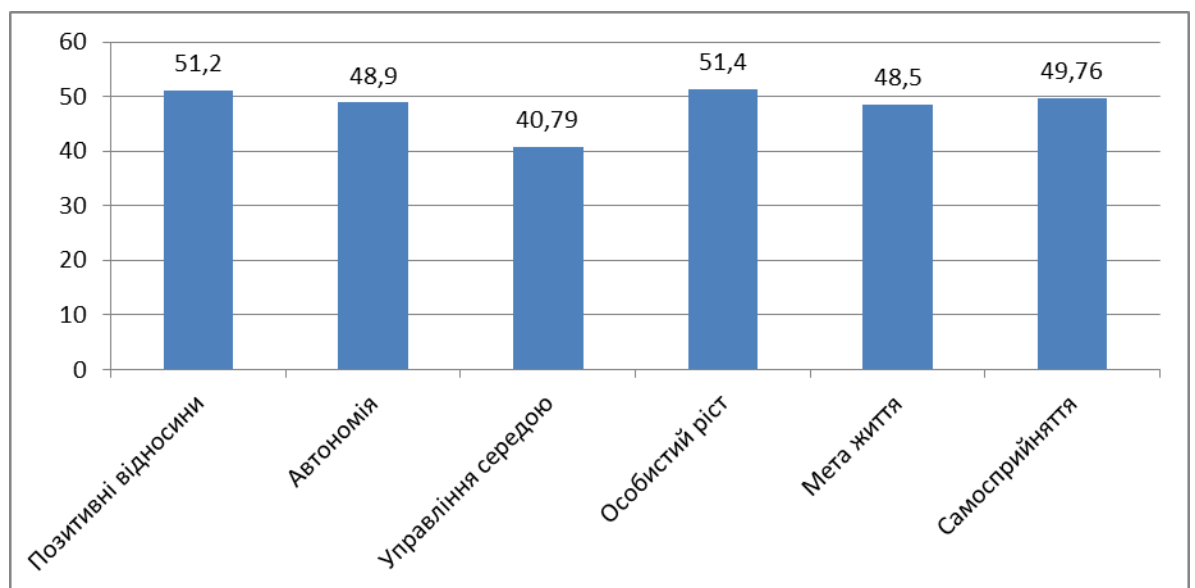

Рис. 2.1. Показники середніх значень за шкалою психологічного благополуччя (Шкала психологічного благополуччя К. Ріфф)

Перш за все, наводячи характеристику особливостей психологічного благополуччя студентів, зауважимо, що високі показники у останніх є відсутніми, адже всі значення знаходяться в межах середніх і, в більшості, низьких значень. З цього випливає, що до найвираженіших відносяться «автономія» (середнє значення дорівнює 48,9, що відповідає середньому рівню виразності) і «само прийняття» (середнє значення дорівнює 49,76, що відповідає середньому рівню виразності). Студентів можна охарактеризувати як відносно самостійних і незалежних, спроможних протистояти спробам суспільства змусити думати та вчиняти певним чином. Регулювання власної поведінки здійснюють самостійно, власну оцінку роблять у відповідності до особистих критеріїв. В цілому, ставлення студентів до себе – позитивне, або хоча б, існує прагнення до самопізнання та розуміння власних особистісних якостей.

Вважаємо, що результати цієї методики виступають підтвердженням значення психологічного благополуччя, та стосуються активно формуючої внутрішньої позицією щодо самих себе та навколишніх, юнацьким максималізмом. До того ж, високий рівень потреби у самопізнанні сприяє самодослідженню з різних сторін, прийняттям власних переваг та недоліків.

Що ж до інших показників, то їх значення – низькі. У студентів існує обмежена кількість довірчих відносин, їм важко розкритись, проявити в міжособистісних відносинах теплоту та турботу, знайти компроміси з оточуючими задля встановлення та підтримки істотних зв'язків, що не є властивими їм. При організації власної повсякденної діяльності у студентів виникають деякі труднощі. Так, вони не взомі управляти своїм часом, нерозважливо відносяться до можливостей, що їм надаються. Саме через це, зменшується відчуття свого розвитку та своєї реалізації. Студенти доволі часто відчувають нудьгу та не проявляють інтерес до життя, відчувають відсутність здатності встановлювати нові відносини чи змінювати власну поведінку.

Таким чином, вважаємо, що такий низький рівень показників психологічного благополуччя чітко демонструє кризу студентського віку, яка ускладнює адаптацію студента до нових умов, і, в результаті, спричиняє зниження рівня позитивних самовідчуттів.

2.3 Результати та аналіз кореляційного дослідження міської ідентичності як чинника психологічного благополуччя студентської молоді

Наступним кроком нашого дослідження буде встановлення стосунків між показниками міської ідентичності та показниками психологічного благополуччя за допомогою кореляційного аналізу (див. табл.2.1)

Таблиця 2.1

Кореляційні взаємозв'язки між показниками семантичного диференціалу для оцінки сприйняття іміджу міста «Місто у сприйнятті мешканців» та шкалами психологічного благополуччя (К. Ріфф)

		Показники семантичного диференціалу					
		Доброчливість - агресивність	Теплий - холодний	Красивий – не красивий	Природний - штучний	Надихаючий - переважний	Гуманний - офіційний
Показники психологічного благополуччя	Позитивні відносини	-	0,444*	-	0,420*	-	-
	Автономія	-	-	-	-	-	-
	Управління середою	-	0,454*	-	-	0,490*	0,418*
	Особистий ріст	-	-	0,420*	-	0,479*	0,423*
	Мета життя	-	-	-	-	0,623*	-
	Самосприйняття	-	0,510**	-	0,480*	0,518*	0,511**

Примітка: * – $p < 0.05$; ** – $p < 0.01$

За результатами кореляційного аналізу нами встановили взаємозв'язки між показниками семантичного диференціалу для оцінки сприйняття іміджу міста «Місто у сприйнятті мешканців» тобто, міська ідентичність та шкалами психологічного благополуччя (К. Ріфф) і такими характеристиками психологічного благополуччя: «управління середою» ($R_s = 0.418, p < 0.05$); «Особистий ріст» ($r_s = 0.423, p < 0.05$); «Самоприйняття» ($r_s = 0.511, p < 0.01$). Такі дані надають підстави для висновку, що коли сприйняття іміджу міста є більш сформованим, студенти відчують свою здатність успішно контролювати свою діяльність, ефективно використовувати можливості для задоволення потреб і досягнення цілей; крім того, респонденти реалізують свій особистісний потенціал і здатні до саморозвитку.

Цікавими виявилися кореляційні взаємозв'язки між окремими шкалами: семантичні блоки семантичного диференціалу, переважно відображають емоційне ставлення до міста, а саме, «тепло-холодно» і «природний-штучний» взаємопов'язані з такими параметрами психологічного благополуччя: «тепло-холодно» і «позитивні відносини з іншими» ($R_s = 0.444, p < 0.05$), «тепло-холодно» і «управління оточенням» ($R_s = 0.454, p < 0.05$), «тепло-холодно» і «само прийняття» ($R_s = 0.510, p < 0.01$), що свідчить про переважний вплив емоційного компонента міської ідентичності на психологічне благополуччя студентської молоді.

Виявлено статистично значущі кореляційні зв'язки між шкалою міської ідентичності «надихаючий-переважний» і такими компонентами психологічного благополуччя: «управління оточенням» ($R_s = 0.490, p < 0.05$), «особистісне зростання» ($r_s = 0.479, p < 0.05$), «мета життя» ($r_s = 0.431, p < 0.05$), «самоприйняття» ($r_s = 0.518, p < 0.01$), це надає підстави стверджувати, що чітке розуміння своїх перспектив в місті, здатність вибудувати свою індивідуальну професійну траєкторію розвитку в цьому місті, розуміння свої перспектив і подальшого професійного шляху підвищує показники психологічного благополуччя студентської молоді.

Слід зауважити, що за даними, згідно з яким молоді люди, характеризуються високим ступенем ідентифікації з містом, вище оцінюють можливості досягти успіхів в професії і кар'єрі, самоствердитися в житті, бути поважними, досягти бажаної мети, жити повним життям і знайти його сенс. Респонденти з високим рівнем міської ідентичності в меншій мірі схильні вважати, що проживання в місті істотно не впливає на їх життя; серед них більше тих, хто вважає, що «міська приналежність» допомагає досягти бажаного результату в різних сферах життя.

Висновки до другого розділу

Студенти характеризуються помірним психологічним благополуччям, серйозні проблеми у них відсутні, однак, проявляється тенденція до більш вираженого емоційного дискомфорту, відповідно, про повне благополуччя говорити не можна. Вони досить оптимістично оцінюють власне майбутнє, відзначають підвищений фон настрою, говорять про те, що відчувають себе здоровими і бадьорими, відчувають себе в хорошій фізичній формі, більше значення має їх соціальне оточення. Найбільш вираженими показниками психологічного благополуччя виступають «автономія» і «само прийняття». Студенти характеризуються як відносно самостійні і незалежні, здатні протистояти спробам суспільства змусити думати і діяти певним чином.

Свою поведінку регулюють самостійно, оцінюють себе відповідно до особистих критеріїв. До себе студенти ставляться досить позитивно, принаймні, прагнуть знати і розуміти себе та свої особистісні якості, індивідуальні особливості, як хороші, так і погані. Інші показники психологічного благополуччя мають низькі значення.

Результати кореляційного аналізу свідчать про те, що існують достовірні зворотні і прямі взаємозв'язки між міською ідентичністю і психологічним благополуччям студентів. Встановлено взаємозв'язок між міською ідентичністю і індикаторами психологічного благополуччя ($p < 0,05$),

що свідчить про вплив позитивного емоційного ставлення до міста та позитивні відносини з оточуючими, вміння керувати власним оточенням, прийняття себе, бачення свого міста у подальшому житті, тобто студенти сприймають міське середовище як потенціал, що дає можливість для професійного та особистісного розвитку.

ВИСНОВКИ

Таким чином, проведене дослідження дає змогу зробити наступні висновки:

1. Міська ідентичність виступає компонентом соціальної ідентичності особистості, соціокультурним конструктом, який утворюється в результаті ідентифікації людини з конкретною міською спільністю і визначається засвоєнням і відтворенням символічного капіталу міста, соціальних норм і стилю життя, які об'єднують жителів даного міста. Проживання в певному міському просторі детермінує утворення та розвиток міської ідентичності. У той же час, міська територія виступає не єдиним чинником, тому підтримка міської ідентичності є можливою і поза межами конкретного міста.

2. Справедливим є твердження щодо того, що питання здоров'я, безпеки, освіти, розвитку молоді виступають пріоритетними для будь-якого суспільства, адже є соціальним та інтелектуальним капіталом останнього. Особливої уваги потребує проблема психологічного благополуччя студентів, так як вона є важливою умовою ефективного освоєння ними професії і подальшого професійного становлення.

3. При вивченні міської ідентичності як чинника психологічного благополуччя з динамічних позицій розуміємо її як актуальне переживання, яке відображає сприйняття і оцінку власного функціонування з точки зору використання потенційних можливостей в перспективі і ретроспективі. Міська ідентичність – це частина соціальної ідентичності людини, яка проявляється на емоційному (ставленні до міста), пізнавальному (образ міста), поведінковому (зміст дій, що характеризують людину як «містянина»), мотиваційному рівні. Цілісність міської інтеграції особистості - важливий показник збереження психологічної благополуччя особистості.

4. Студенти характеризуються помірним психологічним благополуччям, серйозні проблеми у них відсутні, однак, проявляється тенденція до більш вираженого емоційного дискомфорту, відповідно, про

повне благополуччя говорити не можна. Вони досить оптимістично оцінюють власне майбутнє, відзначають підвищений фон настрою, говорять про те, що відчують себе здоровими і бадьорими, відчують себе в хорошій фізичній формі, більше значення має їх соціальне оточення. Найбільш вираженими показниками психологічного благополуччя виступають «автономія» і «самоприйняття». Студенти характеризуються як відносно самостійні і незалежні, здатні протистояти спробам суспільства змусити думати і діяти певним чином.

5. Свою поведінку регулюють самостійно, оцінюють себе відповідно до особистих критеріїв. До себе студенти ставляться досить позитивно, принаймні, прагнуть знати і розуміти себе та свої особистісні якості, індивідуальні особливості, як хороші, так і погані. Інші показники психологічного благополуччя мають низькі значення.

6. Результати кореляційного аналізу свідчать про те, що існують достовірні зворотні і прямі взаємозв'язки між міською ідентичністю і психологічним благополуччя студентів. Встановлено взаємозв'язок між міською ідентичністю і індикаторами психологічного благополуччя ($p < 0,05$), що свідчить про вплив позитивного емоційного ставлення до міста та позитивні відносини з оточуючими, вміння керувати власним оточенням, прийняття себе, бачення свого міста у подальшому житті, тобто студенти сприймають міське середовище як потенціал, що дає можливість для професійного та особистісного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богданова Н. Г. Соціально-філософський аналіз естетичної свідомості сучасної студентської української молоді у період глобалізації та інформаційної революції: монографія. Укр. інж.-пед. акад., Навч.-наук. проф.-пед. ін-т.. Х. : Панов А. М. вид., 2019. 199 с.
2. Блинова, Е. Е. Психологические аспекты адаптации сельских жителей к условиям городской среды. *Актуальные проблемы психологии личности и социального взаимодействия : сб. науч. ст.*. Г. : ГрГУ, 2018. С.24-31.
3. Баришева, Е.В. Соціально-психологічна детермінація здоров'я студентства в системі відкритої освіти: дис.. к.психол.н.. К., 2004 с.262.
4. Губеладзе І. Г. Сільська молодь у місті: пошук ідентичності : монографія. К.: Міленіум, 2015. 236 с.
5. Григоренко Е.Ю. Психологічний добробут студентів та фактори які його визначають. *Проблеми розвитку території*, 2009. С. 98-105
6. Горнова Г. В. Городская идентичность: философско-антропологические основания : монографія. О.: Изд-во «Амфора», 2019.167 с.
7. Дягилева, Н. С. Теоретические аспекты городской идентичности. *Брендинг малых и средних городов России: опыт, проблемы, перспективы*. Е.: УрФУ, 2013. С. 54–59
8. Адаптивна копінг-поведінка студентської молоді в освітніх закладах різного типу: монографія / за ред Н. Є. Завацька та ін.; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. С. : СНУ ім. В. Даля , 2017. 178 с.
9. Ільїна Т.В. Міська ідентичність: механізм формування. *Міжнародний студентський науковий вісник*, 2017. № 4. С.10-12.
10. Кравець М. С. Культурологія. Розвиток культури в інформаційному вимірі: підручник. Л.: Новий Світ-2000, 2019. 259 с.

11. Лаппо В. В. Формування духовних цінностей студентської молоді в навчально-виховному процесі вищого навчального закладу: теоретико-методичні засади: монографія. Ін-т проблем виховання НАПН України. Івано-Франківськ : НАІР, 2017. 354 с.
12. Микляева, А. В., Румянцева П.В. Городская идентичность жителя современного мегаполиса. Ресурс личностного благополучия или зона повышенного риска? М. : Речь, 2011. 160 с.
13. Озерина А.А. Городская идентичность как социально-психологический феномен. Вестник Волгоградского государственного университета. Сер. 7, Философия, 2016. № 4 (34). С.135-139.
14. Психологія стресостійкості студентської молоді: монографія / Л. А. Афанасенко та ін. за заг. ред. В. М. Шмаргуна; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ : НУБіП України, 2019. 203 с.
15. Пронина Е.Е., Гончарова Н.С. Современный город: от Персоны к Самости. *Социально-психологические исследования города*. М.: «Институт психологии РАН», 2018. С. 82- 101.
16. Романова А. А. Регулювання розвитку міста на засадах формування та використання бренду територій: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.05. Донец. держ. ун-т упр. Д., 2014. 20 с.
17. Семенова, Д. М. Формирование городской идентичности в малых городах России . СИСП. 2015. № 6 (50) С. 23-29
18. Урсуленко О. Б. Міська ідентичність як чинник психологічного благополуччя студентської молоді. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Психологічні науки, 2020. Вип. 1. С. 160–167
19. Шевеленкова Т. Д., Фесенко П. П. Психологическое благополучие личности (обзор основных концепций и методика исследования). *Психологическая диагностика*, 2005. № 3. С. 95–129.
20. Янгирова, С. М. Социальная идентичность: общие проблемы. Исторические, философские, политические и юридические науки,

культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики, 2011. № 2 (8). С. 203–207.

21. Ryff, C.D. Psychological Well-Being in Adult Life. *Current Directions in Psychological Science*, 4, 99-104. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://dx.doi.org/10.1111/1467-8721.ep10772395>

22. Pol E., Castrechini A. City-Identity-Sustainability Research Network. Final Words. *Environment and behavior*, 2002. Vol. 34. Pp. 150-160

23. Valera S. & Guardia J. Urban Social Identity and Sustainability. Barcelona's Olympic Village. *Environment and Behavior*, 2002, № 34. P. 81-96.

ДОДАТКИ

Додаток А. Кодекс Академічної доброчесності

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Діана Шевчук, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;

– надавати згоду на:

- безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
- оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
- використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

– не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;

– своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;

– не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

– підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;

– поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;

– не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;

– відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;

– запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;

– не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;

– не підроблювати документи;

– не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;

– не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;

– не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;

– не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;

– не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;

– не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;

– не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

05.03.2020
(дата)

_____ (підпис)

Діана Шевчук
(ім'я, прізвище)

Додаток Б

Показники іміджу м. Херсон залежно від міського або сільського студента

Таблиця Б.1

Показники іміджу м. Херсон залежно від міського або сільського студента

Показники	Група респондентів		t	p
	Сільські студенти n = 114	Міські студенти n = 101		
Невинний - Грішний	0,33±1,06	0,30±0,70	0,24	0,81
Жіночний - чоловічий	0,52±1,22	0,82±0,97	-1,97	0,05
Дружні - агресивні	-0,48±1,71	-0,72±1,09	1,24	0,22
Теплий - холодний	-0,74±1,79	-1,00±1,11	1,24	0,22
Романтичний - Нудний	-0,23±1,61	-0,36±1,06	0,67	0,50
Новий - Старий	-0,18±1,48	-0,20±1,04	0,12	0,91
Безпечний - небезпечний	-0,60±1,71	-1,04±1,10	2,20	0,03
Чисто - брудно	-1,11±1,91	-1,62±0,91	2,48	0,01
Цікаво - Нудно	-1,21±2,03	-1,70±1,08	2,17	0,03
Повне життя - Застій	-0,32±1,63	-0,67±1,05	1,87	0,06
Гарний - Некрасивий	-0,42±1,72	-0,74±0,98	1,69	0,09
Вишуканий - Ніякий	-0,41±1,83	-0,76±1,16	1,68	0,10
Природний - Штучний	-0,35±1,66	-0,74±0,97	2,06	0,04
Гармонійний - конфлікт	-0,63±1,52	-1,00±0,98	2,10	0,04
Строкатий - Монотонний	-0,97±1,82	-1,19±1,09	1,03	0,30
Дотепний - Тупий	-0,66±1,53	-0,80±1,03	0,77	0,45
Зрозумілий - заплутаний	-1,11±1,75	-1,38±1,06	1,34	0,18
Комфортний-незручний	-0,97±1,82	-1,19±1,09	1,03	0,30
Надихає - придушує	-0,59±1,83	-0,84±1,21	1,16	0,25
Унікальний - стандартний	-0,10±1,49	-0,15±0,90	0,30	0,76
Несподіваний - передбачуваний	-0,86±1,76	-0,74±1,19	-0,56	0,58
Творчий - примітивний	-0,66±1,75	-0,84±1,29	0,84	0,40
Святковий - Буденний	-0,50±1,75	-0,49±1,14	-0,05	0,96
Гуманний - офіційний	-0,66±1,53	-0,80±1,03	0,77	0,45

Додаток В

Різниця у відмінностях між реальним та ідеальним образом міста серед міських та сільських студентів

Таблиця В.2.

Показники дисперсій між образом реального і ідеального міста серед міських та сільських студентів

Показники	Група респондентів		t	p
	Сільські студенти n = 122	Міські студенти n = 93		
Одноманітний-ритмічний	1,50±1,85	2,70±1,94	-4,62	0,0000
Швидко повільно	0,44±1,73	-0,01±1,75	1,90	0,0590
Захоплюючий -Заспокійливий	1,37±1,49	0,96±2,15	1,65	0,0994
Твердий - Тендітний	-2,28±1,59	-3,46±1,17	1,24	0,0000
Гарний - Некрасивий	-3,05±1,72	-3,63±1,03	2,91	0,0040
Чисто - брудно	-1,25±1,00	-2,94±1,21	11,23	0,0000
Добре керований-некерований	-0,98±1,03	-2,27±1,66	7,02	0,0000
Тихо - голосно	-0,20±1,02	-0,16±0,84	-0,34	0,7378
Нелюдно - тісно	-0,63±1,20	-1,01±1,72	1,90	0,0584
Активний - пасивний	-0,75±1,29	-0,60±1,33	-0,80	0,4249
Спокійний - тривожний	-0,49±0,63	-2,57±1,54	13,48	0,0000
Світло - Темно	-0,83±1,04	-2,76±1,44	11,43	0,0000
Маленький - Великий	-0,06±1,00	-0,03±1,22	-0,17	0,8683
Старий - Новий	-1,21±0,93	-1,73±1,03	-3,86	0,0002
Затишний - Безкомфортний	-1,40±1,40	-3,98±0,83	15,73	0,0000
Теплий - холодний	-1,01±1,23	-3,71±1,33	15,39	0,0000
Яскравий - тьмянний	-1,61±1,10	-3,32±1,00	11,71	0,0000
Повний - Порожній	-0,26±1,44	-0,53±1,75	1,22	0,2247
Добрий - злий	-1,32±1,35	-3,71±1,33	12,94	0,0000
Енергійний - млявий	-1,44±1,25	-1,32±1,28	-0,69	0,4911
Постійно-розривний	-0,81±0,92	-1,48±1,19	4,66	0,0000
Привабливо-відразливий	-3,20±1,75	-3,59±1,12	1,86	0,0645
Розвинутий - депресивний	-1,76±1,41	-2,08±1,16	1,74	0,0837
Широкий вузький	-0,06±1,00	-0,03±1,22	-0,17	0,8683
М'який - жорсткий	-1,13±1,30	-3,09±1,84	9,11	0,0000
Сильний - слабкий	-1,42±1,43	-1,55±1,32	0,68	0,4950
Мініатюрний - масивний	0,14±1,04	0,06±1,13	0,50	0,6151
Багатий - Бідний	-2,88±1,99	-3,09±1,65	0,82	0,4133
Цікавий - Нудний	-1,56±1,21	-1,55±1,39	-0,05	0,9596
Підбадьорливий - розслаблюючий	-0,75±1,29	-1,14±1,67	1,95	0,0519
Небезпечний - безпечний	1,18±1,05	2,97±1,72	-9,39	0,0000
Дружній - ворожий	-1,04±1,30	-3,24±1,49	11,50	0,0000
Успішний - Сторонній	-2,66±1,91	-3,39±1,90	2,79	0,0057